

Roman Uździcki

"Kształcenie zawodowe w kontekście Europejskich Ram Kwalifikacji", red. H. Bednarczyk, L. Łopacińska, A. M. Charraud, Radom 2008 : [recenzja]

Problemy Profesjologii nr 1, 194-198

2009

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Roman Uździcki

Recenzja książki:

**H. Bednarczyk, L. Łopacińska, A. M. Charraud (red.),
Kształcenie zawodowe w kontekście Europejskich
Ram Kwalifikacji,**

Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji
– Państwowy Instytut Badawczy, Radom 2008.

W 2008 roku na rynku wydawniczym ukazała się praca zbiorowa pod redakcją naukową H. Bednarczyka, L. Łopacińskiej, A. M. Charrauda *Kształcenie zawodowe w kontekście Europejskich Ram Kwalifikacji* obejmująca szerokie aspekty kształcenia zawodowego. „Kształcenie zawodowe w kontekście Europejskich Ram Kwalifikacji to monografia licząca 224 strony tekstu. Prezentacja dorobku teoretycznego i praktycznego w dziedzinie kształcenia zawodowego zawarta jest w trzech rozdziałach zawierających 23 opracowania zamieszczone w omawianej pozycji.

Książkę można ocenić jako cenną z kilku choćby powodów. Bezsprzecznie na wyeksponowanie zasługuje podjęty temat. Znaczenie roli i rangi edukacji w życiu zawodowym człowieka w kontekście innowacji w kształceniu zawodowym przy użyciu innowacyjnych technologii mając na uwadze założenia i doświadczenia Europejskich ram kwalifikacji jest nie do przecenienia. Te znane i akceptowane problemy w dalszym ciągu budzą potrzebę dyskursu i pokonania barier silnie ugruntowanych w tradycyjnym myśleniu o kształceniu zawodowym mając na uwadze obszar nie tylko swojego kraju, ale przede wszystkim europejskiego rynku pracy.

Prezentację dorobku poprzedza *Edukacja, Kwalifikacje zawodowe w innowacyjnej gospodarce – wprowadzenie* Henryka Bednarczyka, w którym autor eksponuje, że badania, prace koncepcyjne w kierunku ram kwalifikacji znajdują się w kluczowym momencie powstania decyzji odnośnie ich struktury, kształtu, procedury dochodzenia i wdrażania. Stąd też prezentacja i analiza (przez autorów opracowań) europejskich wysiłków w kierunku wyznaczenia tychże ram tym bardziej, że w tym celu stworzono już podstawy i potencjał badawczy, projektowy oraz sieć instytucji we wszystkich państwach Unii Europejskiej przygotowanych do budowy krajowych i międzynarodowych ram kwalifikacji.

Prezentowana pozycja poza wstępem składa się z trzech rozdziałów:

Rozdział pierwszy – *Europejskie ramy kwalifikacji – założenia, doświadczenia* – zwraca uwagę na podstawy, zmiany oraz doświadczenia wynikające z tychże zmian podczas opracowywania i wdrażania krajowych i europejskich ram kwalifikacji.

W rozdziale drugim – *Innowacje w kształceniu zawodowym* – prezentowane są jakże ważne problemy związane z kształceniem zawodowym, poprzez prezentację nowości pedagogicznych w szkoleniach, stanem e-learningu aż do standardów zawodowych i Europejskich Ram Kwalifikacji.

Rozdział trzeci to – *Innowacyjne technologie kształcenia zawodowego* – w którym wskazane są nowoczesne metody kształcenia zawodowego w realizacji procesu uczenia się przez całe życie.

Rozdział pierwszy opracowania rozpoczynają *Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia Europejskich Ram Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie*. Zalecenia te (z dnia 23 kwietnia 2008 roku) przyczyniają się do unowocześnienia systemów kształcenia i szkoleń, do powiązania kształcenia i szkolenia z zatrudnieniem oraz do budowania mostów między uczeniem formalnym, pozaformalnym i nieformalnym.

Kolejnym opracowaniem są fragmenty *Ramowej struktury kwalifikacji europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego*. Prezentowane fragmenty zawierają cele i istotę, cykle i poziomy struktury kwalifikacji europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego a ponadto deskryptory efektów kształcenia obejmujących kompetencje. W dalszej części przedstawiono elementy pozwalające powiązać ramowe struktury kwalifikacji uzyskiwanych w szkolnictwie wyższym oraz zaprezentowano krajowe ramowe struktury kwalifikacji i instrumenty służące uznawaniu i przejrzystości kwalifikacji.

Następnym opracowaniem jest artykuł L. Łopacińskiej i M. Żurka *Europejskie ramy kwalifikacji – sieć testująca*. Autorzy podejmują próbę udzielenia odpowiedzi na pytania: Czy proces wdrażania Europejskich Ram Kwalifikacji ma szansę powodzenia? Jakie przeszkody istnieją w jego realizacji? Jakie działania są podejmowane, aby proces przebiegł w miarę sprawie i szybko? W tym celu autorzy przedstawili wpływ idei Europejskich ram kwalifikacji na tworzenie Krajowych Ram Kwalifikacji. Zaprezentowali również cele projektu „Europejskie Ramy Kwalifikacji – Sieć Testująca” oraz jego rezultaty.

Kolejnym opracowaniem jest artykuł M. Cameron i M. Hewett *Wpływ europejskich ram kwalifikacji w Belgii, Francji, Włoszech, Polsce, Rumunii, Hiszpanii i Wielkiej Brytanii*. Artykuł ma na celu określenie wpływu Europejskich Ram Kwalifikacji na działania ministerstw i innych podmiotów, które tworzą Krajowe Systemy Kwalifikacji. Wpływ ten określono w ramach projektu Leonardo da Vinci.

Refleksje na temat opracowania i wdrażania krajowych ram kwalifikacji to tytuł artykułu autorstwa J.P. Malarme. W pierwszej części opracowania autor dokonuje analizy krajowych systemów kwalifikacji oraz istniejących bądź obecnie opracowywanych ram kwalifikacji z uwzględnieniem przeszkód i możliwości w ich tworzeniu. Autor zapoznaje czytelnika również z metodami odnoszenia krajowych ram kwalifikacji do poziomów Europejskich Ram Kwalifikacji.

Kolejna autorka L. Łopacińska w swoim opracowaniu *Ewaluacja, weryfikacja i upowszechnianie dobrych praktyk – międzynarodowa konferencja w Paryżu* stanowi sprawozdanie z konferencji kończącej projekt „Europejskie Ramy Kwalifikacji – Sieć testująca”.

Rekomendacje wdrażania europejskich ram kwalifikacji to tytuł opracowania A.M. Charraud. Jego treść – zgodnie z tytułem – poświęcona jest w całości rekomendacjom prowadzącym do opracowania końcowych konkluzji na temat jak najlepiej przeprowadzić wdrożenie EQF na poziomie europejskim i krajowym.

Na rozdział drugi składa się osiem opracowań dotyczących innowacji w kształceniu zawodowym.

Europejskie Ramy Kwalifikacji jako instrument strategii uczenia się przez całe życie w wybranych krajach członkowskich Unii Europejskiej: Bułgaria, Słowacja, Polska, Estonia, Litwa, Niemcy, Grecja, Rumunia, Turcja to tytuł artykułu L. Łopacińskiej. Autorka omawia cele projektu „polityka i praktyka w uczeniu się przez całe życie” (trwający od stycznia do

grudnia 2009 roku) przybliżając sposoby rozumienia i realizacji strategii uczenia się przez całe życie w krajach europejskich. W dalszej części opracowania omówione zostały planowane rezultaty projektu.

Kolejnym opracowaniem jest artykuł H. Bednarczyka *Zintegrowany wielopoziomowy system ustawicznej edukacji zawodowej*. Autor podejmuje próbę udzielenia odpowiedzi na następujące pytania: Jak połączyć potrzeby przedsiębiorstw z kształceniem zawodowym? Jak wdrożyć nowoczesne standardy i innowacyjne programy kształcenia zawodowego? Jak wykorzystywać potencjał badawczy, rezultaty badań w budowaniu Krajowych Ram Kwalifikacji? W tym celu autor przedstawił podstawowe elementy zintegrowanego modelu wielopoziomowego systemu edukacji ustawicznej, analizę środowiska pracy, budowę i procedurę opracowania standardów oraz projektowania innowacyjnych programów modułowych, nowych środków dydaktycznych, poradników dla ucznia i dla nauczyciela.

Od standardów kwalifikacji zawodowych do Europejskich Ram Kwalifikacji to tytuł następnego opracowania, którego autorem jest I. Woźniak. Autor od genezy o standardach kwalifikacji zawodowych przechodzi do rozważań o Europejskich Ramach Kwalifikacji podając przy tym autorską propozycję równoważności deskryptorów definiujących poziomy kwalifikacji.

Kolejnym opracowaniem w tej części jest artykuł J. Religi, H. Bednarczyka i S. Spattini *Kształcenie zawodowe na stanowiskach pracy względem polityki UE – studia przypadków Polski i Włoch*. Treścią artykułu są rozważania na temat problemów, z którymi mierzy się Unia Europejska oraz poszczególne kraje, a które można zawrzeć w pytaniach: Czy kształcenie zawodowe może odzyskać swój prestiż? Czy jest w stanie zapewnić bezpieczeństwo zatrudnienia przyszłym robotnikom i inżynierom? Czy transfer pomiędzy edukacją zawodową a rynkiem pracy może być płynny? Autorzy omawiają problem nauki zawodu na stanowisku pracy w teorii kształcenia zawodowego i polityce Unii Europejskiej i odnoszą go do eksperymentu włoskiego i sytuacji w Polsce.

Programy edukacji technicznej, informatycznej oraz publicznej w Republice Słowackiej to tytuł kolejnego opracowania, którego autorem jest D. Lukačova. Autorka poprzez określenie standardu treści i standardu postępów przybliży treści przedmiotu „technologia informacyjna”.

Kolejnym opracowaniem jest artykuł R. Jurča, P. Kudela, L. Varkoly pod tytułem *Stan e-learningu w Republice Czeskiej*. Artykuł swoją treścią przybliży cechy nauczania (uczenia się) poprzez edukację elektroniczną na przykładzie Czech.

Innowacje pedagogiczne w dziedzinie szkoleń zawodowych pracowników wykwalifikowanych na Ukrainie to tytuł opracowania, którego autorem jest kolejny zagraniczny autor, a mianowicie N. Nychkalo. W treści artykułu zawarte są nieliczne przykłady opisujące stan systemu technicznych szkoleń zawodowych na Ukrainie a także konkluzje wynikające z analizy projektów innowacyjnych Instytucji Edukacji i Szkoleń Zawodowych (VTEI).

Ostatnim opracowaniem tego rozdziału jest *Twórczy rozwój umiejętności przyszłych specjalistów zawodów technicznych w trakcie studiów wyższych* autorstwa również ukraińskiej autorki S. Sysoyeva. Autorka rozpatruje twórcze kształcenia zawodowe pracowników jako integralny proces ich osobistego i zawodowego rozwoju. Omawiając ważne elementy twórczego

kształcenia zawodowego omawia również wymagania techniczne w nauczaniu dyscyplin pedagogicznych.

Na rozdział trzeci składa się osiem opracowań dotyczących innowacyjnych technologii kształcenia zawodowego.

Rozdział ten otwiera artykuł autorstwa R. Hrmo, E. Gergelova artykułem pod tytułem *Uczenie się przez całe życie, organizacja nauki*. Celem artykułu jest przybliżenie zainteresowanemu pojęcia ekonomii opartej na wiedzy, problemów związanych z uczeniem się w przedsiębiorstwach przemysłowych a także rozważań o przedsiębiorstwie jako uczącej się organizacji a wręcz o kulturze przedsiębiorstwa.

Metoda burzy mózgów w europejskich laboratoriach innowacji. Z doświadczeń międzynarodowego eksperymentu w Wielkiej Brytanii, Polsce, Rumunii i Turcji to tytuł opracowania autorstwa J. Religi i D. Koprowskiej. Autorki szeroko omówiły koncepcję laboratorium innowacji a w ślad za tym system, który wyzwala kreatywność uczestników będący jednocześnie podstawą rozważań innowacyjnych.

R. Raczyńska w artykule *Publikacje elektroniczne i ich przydatność w edukacji – wyniki badań* przedstawia publikacje elektroniczne, zwłaszcza te pozyskiwane z internetu jako szansę dorosłych przeciw wykluczeniu społecznemu.

Interaktywny e-learning w edukacji technicznej to kolejny artykuł w tym rozdziale. Autorka B. Varkolyova przybliży czytelnika do problemów związanych z edukacją elektroniczną, w tym przypadku o interaktywnych modułach elektronicznych i internetowych bazach danych.

Artykuł pod tytułem *Wizualizacja w procesie nauczania-uczenia się w edukacji technicznej* autorstwa L. Varkoly charakteryzuje wizualizację i jej techniki jako potrzebę zmian jakościowych i intensyfikacji procesu kształcenia.

Kształcenie modułowe specjalistów przemysłu odzieżowego to tytuł kolejnego opracowania. Autorka D. Kowalik przedstawia analizę projektowanych oraz opracowanych z jej udziałem innowacyjnych programów modułowych. Ponadto w artykule zawarte zostały innowacja pedagogiczna monitoringu i ewaluacji modułowego programu nauczania i odbudowy pedagogicznej dla zawodu Technik technologii odzieży.

E. Sałata jest autorką kolejnego opracowania – *Praktyczne kształcenia nauczycieli edukacji techniczno-informatycznej*. Treść opracowania wypełniają koncepcje kształcenia praktycznego a także prezentacja oraz ocena kształcenia praktycznego studentów kierunku edukacja techniczno-informatyczna.

Opracowaniem zamykającym zarówno rozdział trzeci, jak i całą książkę jest artykuł autorstwa I. Kacak, T. Sułkowskiego *Doradztwo i szkolenia e-learning dla mikroprzedsiębiorstw*. W artykule przedstawiono innowacyjny rezultat projektu „Przedsiębiorczość w sieci – Internet szansą na wzrost konkurencyjności” skierowany do mikroprzedsiębiorstw.

Książka „Kształcenie zawodowe w kontekście Europejskich Ram Kwalifikacji” podejmuje problemy ze wszech miar aktualne i tym samym wpisuje się w krąg bardzo szerokiego grona odbiorców. Adresowana jest (jak czytamy we wstępie) do tych wszystkich, którzy opracowują elementy krajowych ram kwalifikacji, pracownikom naukowym analizującym systemy edukacji, studentom specjalności pedagogika pracy, innowacyjnym nauczycielom, pracownikom instytucji rynku pracy. Godna jest również polecenia wszystkim tym których in-

interesują problemy i zagadnienia związane kształceniem zawodowym, edukacją ustawiczną i wartościowym funkcjonowaniem jednostki na rynku pracy. I choć wiele z poruszanych zagadnień były w ostatnich latach zauważalne w tematach wielu konferencji i opracowań naukowych, to jednak zaprezentowane ujęcie ukazuje wyjątkową ciągłość poruszanych zagadnień w zupełnie nowych warunkach, niosących ze sobą zupełnie inne potrzeby i wyzwania. Przedstawione przez poszczególnych autorów zagadnienia ukazują specyfikę zawodowej współczesności i mogą być przydatne nie tylko badaczom, kontynuatorom prezentowanej problematyki, lecz także pracownikom, pracodawcom, osobom zajmującym się całościową edukacją lub problemami rynku pracy. W kręgu odbiorców nie sposób pominąć również tych wszystkich, którzy refleksyjnie podchodzą do swojego rozwoju patrząc przez pryzmat permanentnej edukacji.